

Вікторія Олександрівна Глухенька – курсант I курсу факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Геннадій Геннадійович Дедурін** – доцент кафедри
українознавства Харківського національного університету внутрішніх
справ, кандидат історичних наук

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ТА СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНШИНИ У СКЛАДІ ПОЛЬЩІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

«Без минулого немає й майбутнього»

Народна приказка

Сучасна Україна вже кілька років перебуває у стані гібридної війни, яка ведеться з порушенням усіх норм міжнародного права. За таких обставин вкрай важливими є дружні стосунки з нашими європейськими сусідами. У цьому контексті особливе місце належить українсько-польським відносинам. У спільному минулому наших країн є чимало драматичних сторінок, які потребують об'єктивного, неупередженого прочитання. Лише за цієї умови можна сподіватися на подальше поглиблення і розвиток дружніх, добросусідських відносин.

Зазначені обставини актуалізують проблему перебування західноукраїнських земель у складі міжвоєнної Польщі, визначення правового статусу української меншини у зазначений період.

Одразу після завершення Першої світової війни, відроджена Польща окреслила свої претензії на землі Східної Галичини, і у 1919 році, шляхом військової інтервенції, Варшаві вдалося взяти під свій контроль вказану територію. Апетити польських лідерів, зокрема Ю. Пілсудського, цим не обмежувались. Вони претендували на території Литви, Білорусі, волинські землі, аргументуючи це тим, що там проживає близько 15 – 25% поляків і вони «представляють провідну інтелектуальну та економічну силу краю» [3, с. 448].

Ці вимоги офіційно було оприлюднені на Паризькій мирній конференції, що розпочалася за ініціативи країн-переможниць у Першій світовій війні у січні 1919 р. Крім обговорення територіального питання, у рамках роботи конференції, США, Велика Британія, Франція, Італія, Японія уклали з поляками «Трактат про захист меншин» або «Малий Версальський трактат». Юридичної сили цей документ набув разом із Версальським договором 10 січня 1920 року [5].

Укладання подібного трактату було не випадковим, так як II Річ Посполита мала у складі свого населення найбільший відсоток національних меншостей поміж усіх країн Європи. За переписом 1921 р. близько третини її 27-мільйонного населення складали українці, євреї,

білоруси, німці та інші представники не титульної нації [1, с. 86]. Українці ж, були найчисленнішою національною меншиною – 5 млн., що дорівнювало приблизно 15% мешканців країни.

Наступним важливим документом, що визначав правовий статус українців, став Ризький мирний договір, підписаний у березні 1921 р., внаслідок завершення радянсько-польської війни. Поляки офіційно отримували західні області України та Білорусі, але гарантували створити режим максимального сприяння для розвитку національних меншин. Зокрема, у пункті 1 ст. 7 договору, йшлося про зобов'язання Варшави надати «особам російської, української та білоруської національності, які перебувають у Польщі, на підставі рівноправності національностей усі права, які забезпечують свободу розвитку культури, мови й виконання релігійних обрядів» [2, с. 527]. Доволі прогресивною щодо захисту прав національних меншин була і Конституція Польщі, схвалена сеймом також у березні 1921 р. [5, с. 73-77]

Проте на практиці, всупереч положенням зазначених нормативно-правових актів, польська влада постійна обмежувала права національних меншин, зокрема і українців. Влучним здається вираз «взаємне не визнання» – саме так можна охарактеризувати українсько-польські відносини того часу. Тим не менш, навіть враховуючи численні дискримінаційні заходи польської влади щодо української національної меншини, II Річ Посполита залишалася конституційною державою, що давало українцям законні підстави для відстоювання своїх прав, чого були позбавлені їх східні брати, яки перебували в умовах сталінського тоталітарного режиму.

Отже, можна зробити висновок, що ані правові, ані політичні механізми запропоновані керівними колами міжвоєнної Польщі, виявилися не життєздатними та не забезпечували реальний захист прав національних меншин. Це стало можливим тому, що у тогочасній Європі не вдалося створити ефективну систему контролю за реалізацією норм щодо захисту прав меншин, що дозволяло Варшаві уникати відповідальності за порушення своїх зобов'язань у цій сфері.

Досвід II Речі Посполитої переконує, що невирішеність національного питання, непослідовна та дискримінаційна політика щодо національних меншин, може мати непередбачувані наслідки та навіть привести до краху того чи іншого державного утворення.

Література

1. Дедурін Г.Г. Про особливості правового становища білоруської національної меншини у міжвоєнній Польщі / Г.Г. Дедурін // Вісник ХНУВС. – Вип. 39. – Х., 2007. – С. 86 – 90.
2. Документы и материалы по истории советско-польских отношений. – М., 1965. – Т. 3. – 608 с.

3. Зашкільняк Л.О. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів / Л.О. Зашкільняк, М.Г. Крикун. – Львів: Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, 2002. – 752 с.
4. Конституция Польши 1921 года // В. Н. Дурденевский. Послевоенные конституции Запада. – Л., 1924. – Ч. I. – С. 59-79.
5. Traktat między Głównymi mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi a Polska podpisany w Wersalu 28 czerwca 1919 r. // Dziennik ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Drugie półrocze. – Warszawa, 1920. – № 110. – Poz. 728. – S. 1933-1942.

Ілля Романович Данілов – студент I курсу юридичного факультету
 Сумського національного аграрного університету
 Науковий керівник: **Людмила Іванівна Рожкова** – доцент кафедри
 державно-правових дисциплін та українознавства
 Сумського національного аграрного університету,
 кандидат історичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ПРО РЕФОРМУВАННЯ НАГОРОДНОЇ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Необхідність відзначати та заохочувати нагородами існувала завжди. Перші державні нагороди, близькі за виглядом до сучасних орденів та медалей, з'явилися ще у Стародавньому Єгипті. Тривалий час існувала практика присвоєння відомчих нагород, зокрема, і працівникам правоохоронних органів.

За часів СРСР основними відомчими нагородами в органах МВС були: почесні знаки «Відмінник міліції», «За відмінну службу в МВС», «За відмінну службу у пожежній охороні». Після проголошення незалежності України в умовах формування національних правоохоронних органів почалася розробка власної нагородної системи. За період з 1991 по 2010 роки в Міністерстві внутрішніх справ було створено близько сотні різноманітних нагород. Майже півтора десятка з них мали статус загальноміліцейських відзнак, наприклад, – «Почесний працівник МВС України», «Лицар Закону», «Хрест Слави», «За безпеку народу» I та II ступенів, «Закон і честь», «Почесний знак МВС України», «За відзнаку в службі» I та II ступенів, «За міжнародне співробітництво у правоохоронній діяльності», «За сприяння органам внутрішніх справ України», «За розвиток науки, техніки та освіти» I та II ступенів, «За миротворчу діяльність», «Лицарю звитяги», «За сумлінну службу» I, II та III ступенів, Почесна грамота МВС України [1]. Також кожен структурний підрозділ МВС мав власні відзнаки: «Зразковий дільничний інспектор», «За сприяння в охороні громадського порядку», «За протидію наркозлочинності» I та II ступенів, «За сприяння протидії